

Pracovní list č. 01 Slovenský jazyk – 7.ročník

Milí žiaci, do zošitov si prepíšete poznámky a vyplňte pracovný list podľa pokynov v úvode každej úlohy.

Čítajte s porozumením, sústreďte sa na pochopenie zadania.

Slová podľa dobového výskytu

Slová v slovnej zásobe členíme podľa **dobového výskytu** na :

- a) **historicky bezpríznačné** – sú to slová, ktoré sa používali od najstarších čias až podnes: *mama, ja, dnes...*
- b) **historicky príznakové** – sú to:
  - A. **staré slová:**
    - **historizmy:** dereš, mušketer, zbojník,
    - **archaizmy:** švec (obuvník), árešt (vážnica), letá (roky),
    - **zastarané a zastarávajúce slová:** knihovňa (knížnica), apatieka (lekáreň),
  - B. **nové slová:**
    - **neologizmy:** čip, programátor, antipatia, videoprehrávač.

HISTORIZMY

- **Historizmy** sa bežne nepoužívajú, lebo **zanikli** javy alebo predmety, ktoré pomenovali.
- Príklady: páták, hajdúch, šesták, groš, zlatka, dvoran, hintov, išpán, župa, felčiar.

ARCHAIZMY

- **Archaizmy** pomenávajú veci a javy, ktoré stále **existujú**. Bežne sa nepoužívajú, lebo ich nahradili modernejšie slová.
- Príklady: prírodospyt (prírodoveda), sklep (obchod), mravy (správanie), počty (matematika), furman (povozník).

ZASTARANÉ SLOVÁ

- sú spisovné slová, ktoré majú novšie pomenovanie. Používa ich staršia generácia.
- Príklady: nižepodpísaný (dolupodpísaný), šenkár (krčmár), bukréta (kytica), podivín (čudák), choseň (úžitok).

NEOLOGIZMY

- sú nové slová, ktoré vznikajú na pomenovanie nových predmetov alebo javov.
- Príklady: kalkulačka, čip, video, web, mailovať, notebook, hacker, webstránka.
- Každý rok pribúda do slovnej zásoby slovenského jazyka približne 500 nových slov – neologizmov.

ROZDIEL MEDZI HISTORIZMAMI A ARCHAIZMAMI

- **Historizmy** sú slová, ktoré pomenávajú **zaniknutý** jav alebo predmet.
- **Archaizmy** sú slová, ktoré pomenávajú **existujúci** jav alebo predmet. Nahradili ich modernejšie slová.

PL: Slová podľa dobového výskytu

1. K definíciám správne prirad' pojmy: *staré slová, nové slová, neologizmy, historizmy, archaizmy, zastarané slová.*

- a) ..... slová pomenúvajúce javy a predmety, ktoré už zanikli
- b) ..... pomenúvajú existujúce javy a veci, sú však nahradené modernejšími slovami
- c) ..... slová, ktoré používajú príslušníci staršej generácie

- a) .....

2. Nájdi správne dvojice. Do okienok doplň príslušné písmená. Ak ti významy niektorých slov nie sú známe, pomôž si slovníkom: <https://slovník.juls.savba.sk/>.

- a) budilár
b) choseň
c) furman
d) kišasonka
e) parazól
f) švec
g) lineár
h) árešt

3. Podčiarkni neologizmy.

mejl, groš, čip, pachol'a, projekt, probovať, bukréta, inštalovať, žertva, lučba, emotikon, grant

4. Zakrúžkuj historizmy a vysvetli ich význam. Pomôcka: sú tri.

merica, mravy, lokaj, knihovňa, dukát, černidlo, merba

.....
.....